

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

УДК 352/354 (352.075::323.2) (477)
doi 10.33287/102010

ГИРЕНКО Лілія Анатоліївна
нач. управління з питань гуманітарної,
соціально-культурної сфери та освіти
Дніпропетровської обласної ради

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ (НА ПРИКЛАДІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Аналізуються програми розвитку місцевого самоврядування у сфері молодіжної політики на прикладі Дніпропетровської області, зокрема інноваційні форми та методи співпраці з молоддю. Розкриваються особливості залучення молоді до публічноуправлінських заходів на рівні міст, районів, об'єднаних територіальних громад. Пропонуються заходи щодо впровадження інноваційних форм та методів у діяльність органів місцевого самоврядування у сфері молодіжної політики з метою формування спільних цінностей та платформ для міжмуніципального співробітництва.

Ключові слова: місцеве самоврядування, молодь, інституціональні механізми реалізації прав та інтересів, молодіжна політика, міжмуніципальне співробітництво.

Постановка проблеми. Актуальність обраної проблематики обумовлена трансформацією ціннісних підходів до організації суспільних відносин, у тому числі у сфері публічного управління. Реалізація ринково-ліберальних і демократичних цінностей у сфері владно-організаційних повноважень впливає на розстановку пріоритетів діяльності органів публічної влади під час реформування, що особливо відчутно на місцевому рівні. Процеси децентралізації розкрили «вікно можливостей» для управлінської самореалізації молоді. Пошук нових механізмів та генерація новітніх ідей для інтенсифікації процесів залучення молодих громадян до спільних справ та вирішення особливо важливих проблем постає новим викликом у діяльності органів місцевого самоврядування.

З вищевикладеного випливає необхідність приділення особливої дослідницької уваги інноваційним формам та методам роботи з молоддю, зокрема в програмах розвитку місцевого самоврядування у сфері молодіжної політики, а також у контексті пошуку нових організаційних форм діяльності у сфері місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури за

проблематикою формування та реалізації молодіжної політики пов'язується як з умовами формування особистості (педагогічний аспект – система освіти, освітніх інновацій та професійного розвитку (В. Астахова, Є. Бородин, Л. Гук, Н. Ільчишин, О. Піменова, А. Ручка)), так і з умовами її соціальної та професійної самореалізації (соціально-економічний аспект – конкурентоздатність на ринку праці (О. Абашина, О. Виноградов, Е. Лібанова, Л. Малиш, С. Оксамитна, М. Хмелярчук)). У контексті реалізації реформи децентралізації та впровадження принципів самоврядування Європейської хартії місцевого самоврядування особливо актуалізується питання стимулювання та ініціювання ідей самоврядування та самоорганізації в молодіжному середовищі (М. Канавець, І. Нестайко, Т. Тарасенко, Н. Федоренко). Тому важливого значення набуває формування та реалізація державної молодіжної політики з урахуванням не стільки потреб місцевої молоді, скільки роботи з молоддю на місцевому рівні з метою вироблення спільних цінностей і бачення подальшого розвитку як громад, так і місцевого розвитку загалом. Наявні розробки з проблематики молодіжної політики не виділяють окремим предметом дослідження аналіз і модернізацію програм розвитку місцевого самоврядування на сучасному етапі реформування, часто містять переліки проблемних питань і загальні напрями змін у цьому питанні.

Мета статті полягає в дослідженні особливостей діяльності органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації щодо залучення молоді до публічноуправлінських заходів на рівні міст, районів, об'єднаних територіальних громад на основі програм розвитку місцевого самоврядування у сфері молодіжної політики (на прикладі Дніпропетровської області) з метою розробки комплексу заходів щодо оновлення цих програм з урахуванням упровадження інноваційних форм і методів у діяльність органів місцевого самоврядування, змістовного складника програм щодо формування спільних цінностей та створення платформ для молодіжного співробітництва на міжмуніципальному рівні.

Викладення основного матеріалу. У межах концепції сталого розвитку найчастіше мова заходить про діяльність та розвиток сучасних держав, регіонів, громад заради безпеки та можливостей майбутніх поколінь громадян. У цьому контексті участь молоді в житті суспільства не обмежується лише формуванням активної частини громадськості чи побудовою демократії в майбутньому. Насамперед ідеться про необхідність створення рівних умов для участі в суспільно важливих справах щодо визначення цього майбутнього. Для того щоб участь у житті суспільства дійсно мала сенс для молодих людей та була виправданою частиною їх життя, життєвого простору, вкрай важливо, щоб вони могли впливати на рішення та реалізувати дії в молодому віці, а не лише на пізнішому етапі свого життя [1].

Існують різні підходи до розуміння рівня участі молоді в управлінських процесах: під час розробки, обговорення та ухвалення рішень. Переглянута Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівнях, а саме Конгрес місцевих та регіональних органів влади Європи і Консультативна рада з питань молоді Ради Європи з метою запобігання одностороннього впливу та відображення реалій молодих людей дійшла необхідності «... формування культури, в якій молоді люди мають можливість робити свій внесок цінними й значущими способами. ... Вони мають право бути почутими і приймати власні рішення з питань, які будуть впливати на них і їхнє життя» [1, с. 5 – 6]. В частині II хартії зазначені такі інструменти залучення молоді: навчання молоді брати участь у житті суспільства (забезпечити в шкільному середовищі підтримку та підготовку молоді до участі в суспільному житті, дотримання прав людини, навчання і підтримку участі молоді в громадських об'єднаннях і в житті місцевих громад і т. д.); інформування молоді, у тому числі за допомогою інформаційно-консультаційних центрів та інформаційних послуг відповідно до Європейської

Local Government

молодіжної інформаційної хартії (ERYICA), ухваленої Європейським агентством з інформації молоді та консультування; заохочення участі молоді в житті суспільства за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій; заохочення участі молоді в роботі засобів масової інформації; заохочення молодих людей до добровільної роботи і служіння суспільству; підтримка молодіжних проєктів та ініціатив; популяризація молодіжних організацій; участь молоді в неурядових організаціях та політичних партіях [1].

У частині III (п. 57) хартія також містить положення про те, що участь молодих людей у місцевих і регіональних справах передбачає створення відповідних структур або механізмів, а це дозволить забезпечити участь молоді у прийнятті й обговоренні рішень, які їх стосуються та можуть вплинути на їх життя. Відповідно пропонуються такі форми представницької участі на постійній основі, як: молодіжні ради, молодіжні парламенти, молодіжні форуми тощо [1].

Такий підхід сприяє перегляду можливостей реалізації молодіжної політики на регіональному рівні та зміщує акцент в умовах децентралізації влади України від «роботи з молоддю» до «активної участі молоді». Отже, змінюються і функції органів публічної влади у сфері реалізації молодіжної політики. З'являються нові, оновлюються та розширюються наявні, а саме:

- створення умов для справжнього діалогу і партнерства між молоддю та регіональними органами влади – майданчики і платформи для форуму з виявлення, обговорення проблем молоді, формування пропозицій щодо їх вирішення і модернізації політики в цілому;

- консультування молоді з конкретних питань (політика з питань спорту, відпочинку та громадського життя; політика сприяння зайнятості молоді та боротьби з безробіттям; міське середовище і житлові умови, житлова політика і транспорт; політика у сфері освіти та навчання; політика в галузі охорони здоров'я; політика гендерної рівності; політика у сфері культури; політика сталого розвитку та охорони навколишнього середовища; боротьба з насильством і злочинністю; боротьба з дискримінацією; політика доступу до прав і права тощо);

- забезпечення підтримки діалогу та обговорення, обміну думками та досвідом на постійній основі для розроблення проєктів за участю молодих людей, контролю їх реалізації та оцінювання;

- організація консультацій з громадськими молодіжними організаціями та їх об'єднаннями;

- сприяння участі молоді в інших консультативних органах місцевої та регіональної влади.

Важливим напрямом формування та реалізації молодіжної політики є створення при обласних радах Регіональної ради молодіжних об'єднань – постійно діючого консультативно-дорадчого органу, діяльність якого спрямована на залучення молоді до реалізації державної політики на місцевому рівні, вирішення актуальних проблем регіону в системі реалізації молодіжної та соціальної політики, сприяння демократизації суспільства, розвиток та консолідацію молодіжного руху, зокрема в його організованій та неформальній формі. Проте це лише один із заходів, який може бути реалізований поза додаткові зусилля та витрати.

Однак слід зрозуміти, як відбувається еволюція підходів до формування та реалізації молодіжної політики на прикладі програм розвитку місцевого самоврядування у сфері молодіжної політики в Дніпропетровській області. Ми проаналізували програму «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 рр. за такими напрямками: галузева політика (консультування молоді з конкретних питань); програми залучення молоді; інформаційно-просвітницька робота з молоддю; підтримка інституційної участі молоді в соціально важливих проєктах [2; 3; 12; 14].

Вищевказані регіональні цільові програми формуються відповідно до законів

України «Про місцеве самоврядування в Україні» [9], «Про статус депутатів місцевих рад», «Про державні цільові програми», Бюджетного кодексу України, Указу Президента України від 30 серпня 2001 р. «Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні» [4], Програми державної підтримки розвитку місцевого самоврядування в Україні, Постанови Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм», наказу Міністерства економіки України від 4 грудня 2006 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання». Так, програма розвитку місцевого самоврядування в Дніпропетровській області на 2012 – 2016 рр. [10] розроблена відповідно до ст. 140 Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Європейської хартії місцевого самоврядування, ратифікованої законом України від 15 липня 1997 р., з урахуванням Указу Президента України від 30 серпня 2001 р. «Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні» і спрямована на подальший розвиток самоврядування в Дніпропетровській області як важливого складника становлення громадянського суспільства.

У межах виконання Державної цільової соціальної програми «Молодь України» розроблена програма «Молодь Дніпропетровщини: 2004 – 2006 роки», затверджена рішенням Дніпропетровської обласної ради від 26 березня 2004 р., а також розроблена Регіональна цільова соціальна програма «Молодь Дніпропетровщини: 2012 – 2021 роки», затверджена рішенням Дніпропетровської обласної ради від 3 лютого 2012 р. № 239-11/VI (зі змінами).

У галузевій політиці (консультування молоді з конкретних питань) одним із пріоритетних напрямів у програмах визначено працевлаштування. Наведемо наявні дані:

– за даними молодіжного центру праці за I півріччя 2006 р. працевлаштовані 512 осіб, з них на постійну роботу – 192 осіб, перше робоче місце отримали 214 осіб, тимчасову роботу – 211 осіб;

– з 2014 р. на постійній основі ведеться облік та змінені категорії працевлаштування молодих людей: непрацевлаштовані, кількість яких становила понад 50,7 тис. осіб до 35 років, працевлаштовано 19,6 тис. осіб, з них безробітної молоді – 36,8 тис. осіб, серед яких працевлаштовано 13,1 тис. осіб;

– у 2015 р. на обліку перебували понад 58,3 тис. осіб до 35 років, працевлаштовано – 19,1 тис. осіб, з них безробітної молоді – 40,2 тис., працевлаштовано – 13,3 тис. осіб;

– у 2017 р. на обліку перебували понад 59,5 тис. осіб до 35 років, працевлаштовано – 24,4 тис. осіб, з них безробітної молоді – 38,1 тис., працевлаштовано – 16 тис. осіб;

– за I півріччя 2018 р. на обліку перебували 31,9 тис. осіб, працевлаштовано – 12,4 тис. осіб, з них безробітної молоді – 21,7 тис. осіб, працевлаштовано 8,3 тис. осіб [14].

Такий бурхливий розвиток пояснюється активізацією органів влади у сфері молодіжної політики. Так, з 2006 р. з'явилися консультативні пункти «Довіра» (стаціонарні – 3, польові – 3); проводяться семінари-тренінги для сільської молоді «За вільні, рівні, прозорі і демократичні вибори». Відбувся ряд заходів за спільною ініціативою обласної ради та студентської молоді: Обласний з'їзд студентів вищих навчальних закладів; круглий стіл для молоді, яка має намір працювати на державній службі та в органах місцевого самоврядування; круглий стіл для представників молодіжних громадських організацій та студентського самоврядування. Виходить Молодіжний інформаційний бюлетень «Молодь Придніпров'я» та газета «Молодь Дніпропетровщини» за рахунок коштів

Local Government

обласного бюджету. Активізація заходів, спрямованих на розв'язання проблем молоді області, вплинула і на розвиток Дніпропетровського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (СССДМ) – створений Мобільний консультаційний пункт соціальної роботи. Обласна влада провела ряд заходів з підтримки ініціатив молоді, таких як: конкурс бізнес-планів; інтеграція молоді до світової та європейської молодіжної спільноти (конференції та акції), семінари-тренінги для сільської молоді з правової освіти, еко-акції «Збережемо природу», «Зелений паросток майбутнього», «Чисті береги Дніпра», а також акцію «Студентська республіка».

Тільки за другий квартал 2018 р. відбулося 16 заходів, які охопили 14 тис. молодих осіб, у тому числі: освітньо-виховні заходи – 7, культурологічні – 5, інформаційно-просвітницькі – 4 [14]. Серед заходів слід виокремити такі, що стали традиційними, а саме:

- обласні конкурси «Студент року Дніпропетровщини» (кращий студентський гуртожиток, кращий орган учнівського та студентського самоврядування), «Краща рада молодих вчених», «Кращий активіст молодіжного руху», обласний конкурс проєктів «Молодіжні ініціативи для розвитку регіонів», «Молодий підприємець року»; обласна творча конкурсна лабораторія;

- проведення школи Молодого лідера, робота Школи волонтерів;

- обласні іменні стипендії кращим учням професійно-технічних навчальних закладів, студентам та аспірантам закладів вищої освіти;

- обласні іменні стипендії ім. О. М. Макарова кращим студентам, аспірантам закладів вищої освіти та молодим науковцям Дніпропетровської області;

- семінари з молодіжної політики для працівників структурних підрозділів, на яких покладені обов'язки у справах молоді виконавчих комітетів міських, об'єднаних територіальних громад, районних державних адміністрацій, інших структурних підрозділів місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування і підзвітних їм установ, що працюють з молоддю, та представників активної молоді, семінари «Молодіжна робота в громаді»;

- партнерські заходи: з молодіжним центром «Кузня української інтелігенції» (підвищення обізнаності молоді щодо можливостей у сфері реалізації проєктів та стартапів, інтеграції учасників у сферу державної молодіжної політики); з івент клубом TURBO («Школа громадського діяча» – формування лідерських якостей та правової культури молоді в організації, навчання лідерів молодіжних та дитячих організацій, активної молоді закладів вищої освіти стосовно роботи громадської організації на території України, взаємодії з органами влади та грантодавцями); з громадськими організаціями «Сила територіальних громад», «Федерація дебатів України», «Європейський Молодіжний Парламент – Україна», Save the Children, «Одна надія», з комунальним підприємством «Агентство розвитку Дніпра „ДМР”», Фондом народонаселення ООН, Міжнародною громадською організацією «Міжнародний центр розвитку і лідерства», з ОБСЄ, EVS (європейська волонтерська служба), Українським інститутом національної пам'яті, Українським інститутом соціальних досліджень ім. Яременка та компаніями ДЕФГРУП, МБФ, «Українська фундація громадського здоров'я», з обласними громадськими організаціями «Тамариск», «Промінь» та ін.;

- національно-патріотичні фестивалі, фестивалі художньої самодіяльності студентів закладів вищої освіти, дні вишиванки, відкритий регіональний фестиваль STEMів «STEAM fest», заходи «Активна молодь Дніпропетровщини» (відзнака найактивніших представників молодіжного руху області, установ та організацій, що працюють з молоддю), тренінги «Я – волонтер» (залучення до волонтерської діяльності у локальних громадах), відзнаки молодих громадян області у вигляді премій Дніпропетровської обласної ради за досягнення в різних

сферах суспільного життя та сприяння волонтерській діяльності молоді, акція «Відповідальність починається з мене»;

– психологічні, соціально-педагогічні, соціально-медичні, юридичні, інформаційні послуги, соціальний супровід, у тому числі молоді, яка звільнилася з місць позбавлення волі; соціальний фінансовий щоденник для молодих сімей щодо планування та раціонального використання сімейного бюджету; підвищення правової освіченості та поінформованості;

– працевлаштування молодих осіб у віці до 35 років, одноразова допомога з безробіття для зайняття підприємницькою діяльністю, компенсація витрат у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, у тому числі молоді, яка вперше оформлюється на роботу; інформаційно-роз'яснювальна робота щодо бронювання робочих місць та надання роботодавцю компенсації єдиного соціального внеску; профорієнтаційні послуги; професійне навчання безробітної молоді (32 %), у тому числі з обмеженими фізичними можливостями (особливими потребами), портал «Моя кар'єра»; «Дні зайнятості»; «Ярмарки вакансій»; «Дні кар'єри»; «Дні молодого підприємця»; «Дні роботи з неповнолітніми»;

– надання підтримки молодіжним і дитячим громадським організаціям: сприяння, підтримка молодіжних просторів для проведення спільних заходів, активізація роботи зі створення і розширення мережі дитячих та молодіжних громадських організацій, молодіжних комісій на підприємствах області; проведення заходів стосовно ролі та місця молоді в процесі державного управління та державотворення, семінари-наради з лідерами молодіжних комісій; сприяння міжнародному молодіжному туризму; спільні заходи з молодіжними громадськими організаціями, які здійснюють міжнародний молодіжний обмін; сприяння діяльності закладів за місцем проживання, які сприяють поглибленню знань та умінь, задоволенню творчих інтересів, розвитку здібностей, інтелекту, організації змістовного дозвілля і відпочинку дітей, підлітків і молоді.

Однак є і певні втрати під час еволюції підходів до реалізації молодіжної політики на рівні області. З 2014 р., на жаль, зник пункт щодо стажування талановитої молоді в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та територіальних підрозділах центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом як форми професійної орієнтації молоді.

Проте слід відзначити появу цілового ряду програм регіонального рівня, які сприяють налагодженню громадського діалогу. Це такі програми, як: Регіональна цільова програма національно-патріотичного виховання населення Дніпропетровщини на 2017–2021 роки; програма підвищення виховного потенціалу прийомних батьків та батьків-вихователів; Програма «Молодіжний працівник» в об'єднаних територіальних громадах; Програма підвищення кваліфікації соціальних працівників центрів СССДМ щодо встановлення опіки, піклування, створення та забезпечення діяльності прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу (ПС/ДБСТ); Програма розвитку сімейної та гендерної політики у Дніпропетровській області на 2012 – 2021 роки; Програма оздоровлення та відпочинку дітей Дніпропетровської області у 2014 – 2021 роках від 27 грудня 2013 р.; соціальні програми з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Відповідним чином еволюціонувала і система розвитку, координації та підтримки молодіжних програм. Так, у 2005 р. створені такі структури: Дніпропетровський обласний центр соціальних служб для молоді; Мобільний пункт з питань здійснення соціального супроводу неблагополучних сімей, сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах у містах та районах Дніпропетровської області; ради директорів міських, районних, районних у містах центрів СССДМ області; регулярні семінари з питань євроінтеграції та працевлаштування «Перспективи – 2005», «Марафон вакансій», круглі столи

Local Government

«Права та обов'язки молодих громадян» (цільова аудиторія – сільська молодь), семінар «Правова освіта молоді», круглий стіл «Студентська молодь Дніпропетровщини – проблеми та перспективи» (основні учасники – молодіжні громадські організації), соціально-політична гра «Студентська республіка».

З 2012 р. з'явилися нові активні суб'єкти формування молодіжної політики: комунальний заклад «Дніпропетровське регіональне інвестиційне агентство» Дніпропетровської обласної ради (утворений у 2012 р.); усі міські, районні, районні в містах, сільські, селищні ради в Дніпропетровській області (2012 – 2016 рр.), які активно сприяли реалізації молодіжної політики, а в 2012 – 2014 рр. брали активну участь у реалізації спільного проєкту Дніпропетровської обласної ради, Координатора проєктів ОБСЄ в Україні та Фонду Східна Європа «Електронне село» [10]. У межах цього проєкту відбулося створення інформаційно-ресурсних центрів обласної ради в міських та районних радах, підтримка в належному стані Обласної дошки інформації. З 2011 р. почало працювати комунальне підприємство «Головний інформаційно-комунікаційний і науково-виробничий центр» Дніпропетровської обласної ради та комунальна установа «Адміністративне управління Дніпропетровської обласної ради», що дозволило забезпечити можливість комунікаційних взаємообмінів та створення можливостей для формування певних інформаційно-консультаційних платформ.

Отже, на сьогодні партнерство та діалог «місцева влада – молодь» з боку держави підтримується завдяки роботі Мобільного консультативного пункту соціальної роботи в сільській місцевості та віддалених районах міст (соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в райони та міста області); центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; служби зайнятості; Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Дніпропетровській області; інформаційно-тренінгового центру Дніпропетровського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; мережі інформаційно-консультаційних центрів для надання правової допомоги молоді на базі юридичних клінік, громадських приймалень.

При Дніпропетровській обласній державній адміністрації функціонує Координаційна рада з питань молодіжної політики та національно-патріотичного виховання, яка майже не впливає на управлінські рішення. Фактично це єдиний організаційний механізм інституційної участі молоді в прийнятті управлінських рішень, який пізніше трансформувався у Дніпропетровську обласну молодіжну раду при голові обласної державної адміністрації. Також слід відзначити діяльність органів студентського самоврядування закладів вищої освіти.

Основними подіями у сфері формування та реалізації молодіжної політики на обласному рівні стали такі, як: громадське обговорення положення про Дніпропетровську обласну молодіжну раду при голові Дніпропетровської облдержадміністрації (2015 р.); інформаційна газета «Молодь Дніпропетровщини», збірники нормативно-правових документів для молоді (2015 р.); розробка та впровадження базового тренінгу «Молодіжний працівник» (2017 р.); спортивно-патріотичний конкурс «Джура» (2017 р.); обмін кращими практиками молодіжної роботи Дніпропетровщини (робота молодіжних центрів) (2017 р.); розвиток дебатного руху (2017 р.); функціонування студентської республіки (самоврядна діяльність) (2017 р.); розвиток скаутського руху (2017 р.).

Розглянемо дані про учасників конкурсного відбору серед молодих мешканців області на отримання матеріального заохочення за внесок у розвиток місцевого самоврядування та місцевої самоорганізації населення, громадського руху [2; 3] (таблиця). Протягом 2017 – 2019 рр. зберігається гендерний паритет учасників, тобто активність участі в конкурсі не залежить від статі. Водночас серед переможців чоловіки домінують і становлять 2/3 (чоловіки – 68 %; жінки – 32 %). Найактивнішою частиною є молоді люди віком 18 – 23 роки. У категорії учасників

Місцеве самоврядування

за діяльністю переважають представники громадськості та волонтери (71 %), значно менше представлене студентське та учнівське самоврядування (15 %), найменше – органи місцевого самоврядування та державної влади (10 %), молодіжне комунальне підприємство (4 %). Найширше охоплені міста обласного значення (78 %) – м. Дніпро, за зменшенням Кривий Ріг, Павлоград і Кам'янське, Покров. При цьому спостерігаємо збільшення учасників від ОТГ, сел та селищ (19 %) порівняно з містами районного значення (3 %).

Інформація про учасників конкурсного відбору на відзначення та отримання матеріального заохочення за внесок у розвиток місцевого самоврядування та місцевої самоорганізації населення, громадського руху (2017 – 2019 рр.), осіб

Учасники конкурсу	Усього	Переможці
Кількість осіб	94	25
З них вдруге подали заяву	3	–
Стать		
Чоловіки	47 (50 %)	17 (68 %)
Жінки	47 (50 %)	8 (32 %)
Вік		
14 – 17 років	3 (3 %)	1 (4 %)
18 – 23 років	45 (48 %)	10 (40 %)
24 – 29 років	25 (27 %)	8 (32 %)
30 – 35 років	21 (22 %)	6 (24 %)
Сфера діяльності		
Органи місцевого самоврядування, державної влади	9 (10 %)	4 (16 %)
Громадська, волонтерська діяльність	67 (71 %)	13 (52 %)
Студентське, учнівське самоврядування	14 (15 %)	7 (28 %)
Інше	4 (4 %)	1 (4 %)
Територія проживання		
Міста обласного значення	73 (78 %)	19 (76 %)
у тому числі:		
Дніпро	53	11
Кривий Ріг	8	6
Павлоград	8	1
Покров	1	–
Кам'янське	3	1
Міста районного значення	3 (3 %)	1 (4 %)
Селища, села, ОТГ	18 (19 %)	5 (20 %)

У програмах заплановані такі напрями подальшого розвитку та охоплення молоді в Дніпропетровській області: 1) створення умов для інтелектуального самовдосконалення молоді, творчого розвитку, у тому числі шляхом застосування методів неформальної освіти; 2) утвердження патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей; 3) підтримка ініціатив молоді, у тому числі з об'єднаних територіальних громад задля розвитку інститутів громадянського суспільства та залучення до інститутів молоді; 4) організаційне, науково-методичне та інформаційне сприяння здійсненню державної молодіжної політики.

Державне управління та місцеве самоврядування, 2020, вип. 1(44)

Вищезазначені напрями, на нашу думку, сприяють активізації молодіжного руху, виявленню громадянської та соціальної позиції молоді, але не надають можливостей для розширення інституційної участі молодих людей у житті регіону. Процес взаємодії та комунікації «влада – молодь» не повинен бути одностороннім. Тому важливим є створення при Дніпропетровській обласній раді Регіональної ради молодіжних об'єднань як постійно діючого консультативно-дорадчого органу, діяльність якого була б спрямована на залучення молоді до реалізації державної політики на місцевому рівні, вирішення актуальних проблем регіону в системі реалізації молодіжної та соціальної політики, сприяння демократизації суспільства, розвиток та консолідацію молодіжного руху, зокрема в його організованій та неформальній формі.

Необхідність реалізації проекту Регіональної ради молодіжних об'єднань обумовлена як посиленням ролі територіальних громад та молоді в їх розвитку, так і євроінтеграційними прагненнями нашої держави. Відповідно до Конституції України, Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [13], Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 рр. та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» [5 – 7] та «Про затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи» [8], а також враховуючи положення переглянутої Європейської хартії участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівнях, інших нормативно-правових актів у сфері молодіжної політики, розроблення проекту положення про Регіональну раду молодіжних об'єднань при Дніпропетровській обласній раді сприятиме посиленню впливу молоді на життя територіальних громад Дніпропетровської області шляхом розвитку взаємодії молоді з органами місцевого самоврядування, виконавчої влади, депутатами всіх рівнів, лідерами та активістами органів студентського, учнівського самоврядування, представниками молодіжних об'єднань з питань, віднесених до їх компетенції.

З метою забезпечення діяльності Регіональної ради молодіжних об'єднань на належному рівні та її фінансової підтримки необхідно внести відповідні зміни й доповнення до рішень обласної ради від 3 лютого 2012 р. «Про регіональну цільову соціальну програму «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 роки» (зі змінами) [2 – 4] та від 21 червня 2013 р. «Про регіональну міжгалузеву Програму щодо надання фінансової підтримки комунальним підприємствам (установам), що належать до спільної власності територіальних громад сіл, селищ та міст Дніпропетровської області, на 2013 – 2018 роки» (зі змінами) [11]. Це уможливить функціонування Регіональної ради молодіжних об'єднань як незалежного майданчика ідей для управлінських рішень за фінансової підтримки в порядку, визначеному чинним законодавством, від міжнародних організацій, державних (комунальних) установ, комерційних структур, громадських некомерційних організацій, приватних благодійних фондів або приватних осіб, що надають на некомерційній безповоротній основі необхідні додаткові ресурси різного виду.

На сучасному етапі розвитку державотворення перед Регіональною радою молодіжних об'єднань постають такі завдання: сприяння залученню активної молоді віком від 14 до 35 років до участі в реалізації державної молодіжної політики; забезпечення постійного зв'язку та взаємодії між органами місцевої влади, з одного боку, і лідерами та активістами органів студентського самоврядування, студентами закладів вищої освіти, представниками інститутів громадського самоврядування та шкільних парламентів, з іншого боку; сприяння розвитку молодіжного руху, програм та заходів молодіжних інститутів громадського самоврядування та студентського самоврядування на обласному

рівні, демократизації та автономізації закладів вищої освіти, участі молоді у формуванні громадської думки; об'єднання представників різних молодіжних напрямів у єдиному молодіжному просторі; організація та втілення актуальних молодіжних проєктів; участь у створенні та забезпеченні діяльності молодіжних центрів, захист прав, свобод та інтересів молоді; аналіз проблем і потреб молоді; сприяння національно-патріотичному вихованню молоді; проведення інформаційно-просвітницької діяльності серед молоді та сприяння підвищенню рівня її культури та соціальної відповідальності; провадження іншої діяльності з метою реалізації молодіжної політики; інформування в обов'язковому порядку громадськості про свою діяльність, прийняті рішення та їх виконання на офіційних сторінках у соціальних мережах, на вебсайті облдержадміністрації та в інший прийнятний спосіб; збір, узагальнення та подання інформації, пропозицій стосовно вирішення питань, що мають важливе суспільне значення у сфері молодіжної політики.

Висновки. У підсумку слід зазначити, що реалізація зазначених заходів сприятиме не тільки розвитку молодіжного руху та залучення його представників до вирішення суспільно важливих питань на рівні області, але й створенню мережі молодіжних спільнот за інтересами, з урахуванням особливостей територіальних громад, організації та проведенню спільних заходів у межах міжмуніципальних проєктів та програм, майданчиків для комунікації молоді в різних громадах, особливо завдяки культурним обмінам та формуванню земляцтва на основі етнічно важливих національних цінностей, взаємодії через творчість, що дозволяє говорити про наступний етап у формуванні та реалізації молодіжної політики на тлі виявлення та збереження соціокультурної та етнокультурної ідентичності.

Зміна суб'єктів впливу на формування управлінських рішень на регіональному та місцевому рівнях обумовила державний інтерес до розвитку зеленого туризму, створення системи цінностей на основі рівнозначного обміну молодих громадян, які мають обмежений вибір шляхів самореалізації в територіальних громадах. Так, виникає потреба в розвитку неформального навчання або навчання нетрадиційними методами, що безпосередньо пов'язано з передачею нематеріальної спадщини територіальних громад, що може бути забезпечено Регіональною радою молодіжних об'єднань. Трансформація формального та формування неформального навчання, яка виконуватиме функції з виявлення, збереження та передачі культурних цінностей національного значення, у такий спосіб може стати платформою для посилення зв'язків та взаємодії молоді територіальних громад області.

Список бібліографічних посилань

1. Переглянута Європейська Хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівнях, ухвалена Конгресом місцевих і регіональних органів влади Європи (10-е засідання – 21 травня 2003 – Додаток до Рекомендації 128). URL: [https://rm.coe.int/168071b58f\(08.12.2019\)](https://rm.coe.int/168071b58f(08.12.2019)).

2. Про внесення змін до рішення обласної ради від 03 лютого 2012 року № 239-11/VI «Про регіональну цільову соціальну програму «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 роки: рішення Дніпропетровської обласної ради від 19 жовт. 2012 р. № 339-15/VI. URL: <http://www.oblrada.dp.ua/official-records/decisions/31/848>.

3. Про внесення змін до рішення обласної ради від 03 лютого 2012 року № 239-11/VI «Про регіональну цільову соціальну програму «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 роки (зі змінами та доповненнями): рішення Дніпропетровської обласної ради від 30 серп. 2013 р. № 468-20/VI. URL: <http://www.oblrada.dp.ua/official-records/decisions/36/977>.

4. Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні: Указ Президента України від 30 серп. 2001 р. № 749/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/749/2001>.

Local Government

5. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009 – 2015 роки: затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 28 січ. 2009 р. № 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/41-2009-p>.

6. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лют. 2016 р. № 148 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 159 від 10.03.2017; № 176 від 14.03.2018; № 717 від 05.09.2018; № 246 від 20.03.2019; № 1006 від 11.12.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>.

7. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лют. 2016 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>.

8. Про затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 груд. 2018 р. № 1198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-p>.

9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

10. Про Програму розвитку місцевого самоврядування у Дніпропетровській області на 2012 – 2016 роки та продовження терміну дії програми до 2021 року: рішення Дніпропетровської обласної ради від 27 груд. 2011 р. № 225-10/VI. URL: <https://oblrada.dp.gov.ua/rishennia/rishennia-pro-vnesennia-zmin-do-rishennia-o-8/>.

11. Про регіональну міжгалузеву програму щодо надання фінансової підтримки комунальним підприємствам (установам), що належать до спільної власності територіальних громад, сіл, селищ та міст Дніпропетровської області на 2013 – 2018 роки: рішення Дніпропетровської обласної ради від 21 черв. 2013 р. № 438-19/VI (зі змінами). URL: <http://212.3.96.115/decisions/35/939>.

12. Про регіональну цільову соціальну програму «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 роки: рішення Дніпропетровської обласної ради від 3 лют. 2012 р. № 239-11/VI. URL: <http://www.oblrada.dp.ua/official-records/decisions/27/745>.

13. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 5 лют. 1993 р. № 2998-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>.

14. Регіональна цільова соціальна програма «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 роки: рішення Дніпропетровської обласної ради від 3 берез. 2012 р. № 239-11/VI, від 19 жовт. 2012 р. № 339-15/VI, від 15 берез. 2013 р. № 420-18/VI, від 30 серп. 2013 р. № 468-20/VI. URL: <https://adm.dp.gov.ua/dniprooda/pro-oda/departamenti-ta-upravlinnya/upravlinnya-molodi-i-sportu/cilovi-programi-molodi-i-sportu>.

List of references

1. Perehliannya Yevropeiska Khartiia uchasti molodi v hromadskomu zhytti na mistsevomu i rehionalnomu rivniakh, ukhvalena Konhresom mistsevykh i rehionalnykh orhaniv vldy Yevropy (10-e zasidannia – 21 travnia 2003 – Dodatok do Rekomendatsii 128). URL: [https://rm.coe.int/168071b58f\(08.12.2019\)](https://rm.coe.int/168071b58f(08.12.2019)) [in Ukrainian].

2. Pro vnesennia zmin do rishennia oblasnoi rady vid 03 liutoho 2012 roku № 239-11/VI «Pro rehionalnu tsilovu sotsialnu prohramu «Molod Dnipropetrovshchynu» na 2012 – 2021 roky: rishennia Dnipropetrovskoi oblasnoi rady vid 19 zhovt. 2012 r. № 339-15/VI. URL: <http://www.oblrada.dp.ua/official-records/decisions/31/848> [in Ukrainian].

3. Pro vnesennia zmin do rishennia oblasnoi rady vid 03 liutoho 2012 roku № 239-11/VI «Pro rehionalnu tsilovu sotsialnu prohramu «Molod Dnipropetrovshchynu» na 2012 – 2021 roky (zi zminamy ta dopovnenniamy): rishennia Dnipropetrovskoi oblasnoi rady vid 30 serp. 2013 r. № 468-20/VI. URL: <http://www.oblrada.dp.ua/official-records/decisions/36/977> [in Ukrainian].

4. Pro derzhavnu pidtrymku rozvytku mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini: Ukaz

Prezydenta Ukrainy vid 30 serp. 2001 r. № 749/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/749/2001> [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy «Molod Ukrainy» na 2009 – 2015 roky: zatverdzhena Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28 sich. 2009 r. № 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/41-2009-p> [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy «Molod Ukrainy» na 2016 – 2020 roky ta vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 liut. 2016 r. № 148 (iz zminamy, vnesenymy zghidno z Postanovamy Kabinetu Ministriv Ukrainy № 159 vid 10.03.2017; № 176 vid 14.03.2018; № 717 vid 05.09.2018; № 246 vid 20.03.2019; № 1006 vid 11.12.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF> [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy «Molod Ukrainy» na 2016 – 2020 roky ta vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 liut. 2016 r. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF> [in Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennia typovykh polozhen pro molodizhni konsultatyvno-doradchi orhany: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 hrud. 2018 r. № 1198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-p> [in Ukrainian].

9. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21 trav. 1997 r. № 280/97-VR (zi zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

10. Pro Prohramu rozvytku mistsevoho samovriaduvannia u Dnipropetrovskii oblasti na 2012 – 2016 roky ta prodovzhennia terminu dii prohramy do 2021 roku: rishennia Dnipropetrovskoi oblasnoi rady vid 27 hrudnia 2011 r. № 225-10/VI. URL: <https://oblrada.dp.gov.ua/rishennia/rishennia-pro-vnesennia-zmin-do-rishennia-o-8/> [in Ukrainian].

11. Pro rehionalnu mizhhaluzevu prohramu shchodo nadannia finansovoi pidtrymky komunalnym pidpriemstvam (ustanovam), shcho nalezhat do spilnoi vlasnosti terytorialnykh hromad, sil, selyshch ta mist Dnipropetrovskoi oblasti na 2013 – 2018 roky: rishennia Dnipropetrovskoi oblasnoi rady vid 21 cherv. 2013 r. № 438-19/VI (zi zminamy). URL: <http://212.3.96.115/decisions/35/939> [in Ukrainian].

12. Pro rehionalnu tsilovu sotsialnu prohramu «Molod Dnipropetrovshchyny» na 2012 – 2021 roky: rishennia Dnipropetrovskoi oblasnoi rady vid 3 liut. 2012 r. № 239-11/VI. URL: <http://www.oblrada.dp.ua/official-records/decisions/27/745> [in Ukrainian].

13. Pro spriannia sotsialnomu stanovlenniu ta rozvytku molodi v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 5 liut. 1993 r. № 2998-XII (zi zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12> [in Ukrainian].

14. Rehionalna tsilova sotsialna prohrama «Molod Dnipropetrovshchyny» na 2012 – 2021 roky: rishennia Dnipropetrovskoi oblasnoi rady vid 3 berez. 2012 r. № 239-11/VI, vid 19 zhovt. 2012 r. № 339-15/VI, vid 15 berez. 2013 r. № 420-18/VI, vid 30 serp. 2013 r. № 468-20/VI. URL: <https://adm.dp.gov.ua/dniprooda/pro-oda/departamenti-ta-upravlinnya/upravlinnya-molodi-i-sportu/cilovi-programi-molodi-i-sportu> [in Ukrainian].

HYRENKO Liliia

Head of the Department of Humanitarian, Social and Cultural Affairs and Education,
Dnipropetrovsk Regional Council

MODERNIZATION OF LOCAL GOVERNMENT DEVELOPMENT PROGRAMMS IN THE FIELD OF YOUTH POLICY (IN CASE OF DNIPROPETROVSK REGION)

The article analyzes the local self-government development programs in the field of youth policy (in the case of Dnipropetrovsk region), especially innovative forms and methods of cooperation with youth. The particularities of youth involvement to public administration activity on the city, restrict, rural territorial communities' levels are investigated. It's argued that the transformation of

Local Government

value approaches in the organization of public administration is depend on the realization of market-liberal and democratic values, which influences on the activities of public authorities, which is especially noticeable at the local level. Decentralization processes have opened a «window of opportunities» for the youth's involvement to the public policy-making processes. Seeking the new mechanisms and generating new ideas to intensify the processes of involving young citizens in public local affairs and to solve particularly significant problems is a new challenge in the activities of local governments. There is a need to find appropriate innovative forms and methods of engagement with young people, in particular in youth development programs in the field of youth policy, as well as in the context of finding new organizational forms of activity.

According to the concept of sustainable development, it most often refers to the activities and development of modern states, regions, communities for the sake of security and the capabilities of future generations of citizens. In this context youth participation in society is not limited to forming an active part of the public or building democracy in the future. It is about the need to create a level playing field for participation in socially important affairs in determining this future. For participation in society to be meaningful to young people and a justifiable part of their lives, living space, it is essential that they be able to influence decisions and take action at a young age, not just at a later stage in their lives.

There are different approaches to understanding the level of youth participation in these processes: discussion and decision making. The institutional involvement of young people in local and regional affairs involves the introduction of appropriate structures or mechanisms that will enable young people to participate in the decision making and discussion of decisions that affect them and may affect their lives. Accordingly, forms of representative participation on a permanent basis are proposed, but are not limited to youth councils, youth parliaments, youth forums. This approach facilitates a rethinking of opportunities for youth policy implementation at the regional level and shifts the focus in terms of decentralization of the Ukrainian authorities from «youth work» to «active youth participation». Changes in the functions of public authorities in the sphere of youth policy implementation: dialogue and partnership; consultancy; active involvement in counseling. According to the author, one of these forms could be creation of regional councils of Youth Associations – a permanent advisory and advisory body.

Key words: local government, youth, institutional mechanisms for the realization of rights and interests, youth policy, inter-municipal cooperation.

Надійшла до редколегії 05.02.20